

V Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa „Choroby tropikalne i pasożytnicze”

Conference „Tropical and parasitic diseases”

W dniu 29 września 2008 roku w Centrum Kongresowo-Dydaktycznym Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu przy ulicy Przybyszewskiego 37 odbyła się jubileuszowa V Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa pt. „Choroby Tropikalne i Pasożytnicze”.

Konferencja została zorganizowana przez Katedrę i Klinikę Chorób Tropikalnych i Pasożytniczych Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu przy współudziale Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego, Sekcji Parazytologii Lekarskiej Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego oraz Oddziału Poznańskiego PTP.

Honorowy patronat nad Konferencją objął i zaszczylił swoją obecnością JM Rektor Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu – Prof. dr hab. med. Jacek Wysocki, a także Marszałek Województwa Wielkopolskiego – Marek Woźniak oraz Prezydent Miasta Poznania – Ryszard Grobelny. Gościem honorowym Konferencji był profesor Zbigniew Pawłowski – założyciel i wieloletni Kierownik Kliniki, ekspert Światowej Organizacji Zdrowia ds. chorób tropikalnych i pasożytniczych, który swój Jubileusz 80-lecia urodzin uroczyście obchodził na poprzedniej konferencji organizowanej przez Katedrę w 2006 roku.

Do udziału w Konferencji i wygłoszenia referatów w trzech sesjach plenarnych zostali zaproszeni wybitni wykładowcy uniwersyteccy, kierownicy katedr i klinik ośrodków akademickich w Polsce, eksperci w dziedzinie chorób zakaźnych, medycyny tropikalnej, medycyny podróży i zdrowia międzynarodowego, specjaliści w zakresie epidemiologii, parazytologii lekarskiej, wakcynologii, chirurgii, a także przedstawiciele Głównego Inspektoratu Sanitarnego oraz Służby Zdrowia Sztabu Generalnego

Wojska Polskiego. W Konferencji wzięło udział około 200 osób z całego kraju.

Konferencja była adresowana do lekarzy medycyny rodzinnej, osób specjalizujących się w chorobach zakaźnych, parazytologów, pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych, biologów, studentów medycyny i pracowników ochrony zdrowia zainteresowanych problemami medycznymi krajów strefy międzyzwrotnikowej i subtropikalnej. Wiodące tematy Konferencji obejmowały między innymi zagadnienia chorób tropikalnych importowanych do kraju z odmiennej strefy klimatyczno-sanitarnej, nowe zagrożenia zdrowotne w ruchu turystycznym, problem kontroli, zwalczania i zapobiegania malarii, szczepienia ochronne wymagane i zalecane w ruchu międzynarodowym, pasożyty przewodu pokarmowego występujące w krajach strefy tropikalnej, zabezpieczenie medyczne osób podróżujących w szczególnych grupach ryzyka oraz choroby zakaźne i pasożytnicze stwierdzane wśród polskich żołnierzy misji pokojowych na całym świecie.

Powitania uczestników i otwarcia Konferencji dokonał prof. dr hab. med. Jerzy Stefaniak, kierownik Katedry i Kliniki Chorób Tropikalnych i Pasożytniczych, jednocześnie Przewodniczący Komitetu Naukowego, który zwrócił szczególną uwagę na konieczność uwzględniania w diagnostyce różnicowej niemal każdej specjalności lekarskiej możliwości importowania do kraju chorób tropikalnych i związanego z tym potencjalnego zagrożenia epidemiologicznego. Następnie przedstawiciel Prezydenta Miasta Poznania – Ryszarda Grobelnego, zapoznał uczestników Konferencji z tematyką 14. Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (COP14), odbywającej się w dniach 1–12 grudnia 2008 roku w Poznaniu i zaprosił do wzięcia w niej udziału.

Pierwszej sesji naukowej obejmującej trzy refe-

raty plenarne przewodniczyli profesorowie: Jacek Wysocki, Piotr Zaborowski (kierownik Kliniki Chorób Odzwierzęcych i Tropikalnych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego) oraz Jerzy Stefaniak.

Profesor Z. Pawłowski w swoim wystąpieniu nt. „Parazytologii klinicznej, medycyny tropikalnej i zdrowia międzynarodowego” zwrócił uwagę, iż zmiany polityczne, ekonomiczne i socjalne zachodzące w szybko zmieniającym się świecie wymuszają również inne podejście do ochrony zdrowia, w tym także zdrowia międzynarodowego. Podkreślił, że medycyna tropikalna i problemy zdrowia międzynarodowego przez wiele lat były niedoceniane w naszym kraju i aby wyrównać dotychczasowe braki, należałoby wzmocnić istniejące ośrodki akademickie w Polsce zajmujące się tymi zagadnieniami, poszerzyć ich programy nauczania na przeddyplomowych studiach medycznych oraz zwiększyć liczbę specjalizacyjnych kursów podyplomowych, w tym także dla pracowników laboratoriów medycznych (rozpoznawanie malarii), biologów i epidemiologów. Profesor stwierdził, iż prowadzona w ośrodku poznańskim, szeroko zakrojona akcja „*Stop malaria now*” może służyć za przykład właściwej i koniecznej edukacji społecznej.

Profesor J. Wysocki w swoim referacie pt. „Szczepienia wymagane i zalecane w ruchu międzynarodowym” zwrócił uwagę na istotną rolę szczepień ochronnych w profilaktyce chorób zakaźnych nabywanych w krajach odmiennej strefy klimatyczno-sanitarnej, w zależności od rejonu świata i warunków podróży tropikalnej. Podkreślił konieczność właściwego doboru szczepień profilaktycznych dla osób wyjeżdżających do wybranych obszarów strefy międzyzwrotnikowej i subtropikalnej, zgodnie z aktualnymi wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia i uwzględnieniem nowo pojawiających się zagrożeń zdrowotnych w ruchu turystycznym.

Z kolei, z wystąpienia profesora J. Stefaniaka uczestnicy konferencji mogli dowiedzieć się, iż około 50 mln turystów rocznie podróżuje z krajów rozwiniętych do krajów strefy gorącej, spośród których aż 20–50% zapada na tzw. biegunkę podróżnych już w ciągu dwóch pierwszych tygodni pobytu w tropiku. Większość chorób inwazyjnych może przebiegać bezobjawowo lub skąpoobjawowo, ale także może manifestować się klinicznie po upływie kilku miesięcy, a nawet lat po powrocie z tropiku. Profesor J. Stefaniak podkreślił celowość przeprowadzania badań kontrolnych (lekarskich i laborato-

ryjnych) w kierunku zakażeń i zarażeń przewodu pokarmowego każdorazowo po powrocie z krajów strefy międzyzwrotnikowej w ośrodkach posiadających duże doświadczenie diagnostyczne i kliniczne w tym zakresie.

Drugiej sesji naukowej przewodniczyli profesorowie: Zbigniew Pawłowski, Józef Knap (Główny Inspektorat Sanitarny w Warszawie, ordynator Zakładu Higieny i Parazytologii Środowiska Instytutu Medycyny Wsi w Lublinie) oraz Jerzy Polański (kierownik II Katedry i Kliniki Chirurgii Ogólnej, Naczyniowej i Onkologicznej, Dziekan II Wydziału Lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego).

W tej sesji naukowej, profesor P. Zaborowski w swoim wystąpieniu pt. „Tokso plazmoza. Stara choroba o nowym obliczu” zwrócił uwagę na kosmopolityczność występowania pierwotniaka *Toxoplasma gondii*, rozprzestrzenienie się jego rezerwuarów oraz odporność oocyst pasożyta na niekorzystne warunki zewnętrzne, co stanowi istotne zagrożenie epidemiologiczne dla populacji na całym świecie. Tokso plazmoza objawowa, przebiegająca z zajęciem np. układu nerwowego, w tym narządu wzroku oraz ryzyko zarażenia kobiet ciężarnych i płodu nadal stanowią trudne wyzwania dla lekarzy wielu specjalności klinicznych.

Profesor J. Polański przedstawił nowoczesne metody radykalnego i paliatywnego leczenia chirurgicznego alweokokozy wątroby w oparciu o materiał własny kliniki, z uwzględnieniem wskazań do wykonywania przeszczepów wątroby w przebiegu tej groźnej inwazji pasożytniczej.

Państwową Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Poznaniu reprezentowała pani inspektor J. Kuczma-Napierała, która przedstawiła dane dotyczące zachorowań na włośnicę w Polsce w latach 2002–2007. Spośród 10 zarejestrowanych ognisk epidemii włośnicy, w 8 ogniskach źródłem zarażenia były surowe, wędzone wędliny wyprodukowane w warunkach domowych z mięsa dzika, a w pozostałych 2 ogniskach – źródłem zarażenia larwami włośnia były wyroby zakupione w sklepie.

Trzeciej sesji naukowej, w czasie której wygłoszono 4 referaty, przewodniczyli: prof. dr hab. med. Andrzej Gładysz – Kierownik Katedry i Kliniki Chorób Zakaźnych, Chorób Wątroby i Nabytych Niedoborów Odpornościowych Akademii Medycznej we Wrocławiu, Komandor dr n. med. Andrzej Zabielski – Szef Oddziału Profilaktyki i Leczenia Zarządu Służby Zdrowia Sztabu Generalnego Wojska Polskiego z Warszawy oraz dr n. med.

W. L. Nahorski – Kierownik Kliniki Chorób Tropikalnych i Pasożytniczych Międzywydziałowego Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej Akademii Medycznej w Gdańsku.

Sesję otworzył profesor A. Gładysz, który w swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na nowo pojawiające się oraz dawno już zapomniane czynniki etiologiczne chorób zakaźnych, mogące nadal stanowić potencjalne zagrożenie epidemiologiczne dla naszej populacji, w tym również możliwość zastosowania ich w formie ataku bioterrorystycznego u osób podróżujących nie tylko do krajów strefy tropikalnej. Profesor podkreślił, że istnieje realna groźba wystąpienia ryzyka związanego z importowaniem do kraju np. wysoce zakaźnych wirusowych gorączek krwotocznych i stąd konieczność utrzymania w gotowości wyznaczonych dla kraju referencyjnych ośrodków diagnostycznych i klinicznych o najwyższym stopniu zabezpieczenia przeciwepidemicznego.

W kolejnym referacie, Kmdr A. Zabielski przedstawił najnowsze wyniki badań dotyczące zachorowalności i urazowości wśród żołnierzy Wielonarodowej Dywizji w Strefie Środkowo-Południowej w Iraku, hospitalizowanych w Polskim Szpitalu Polowym. Przeprowadzona analiza epidemiologiczna została oparta na dokumentacji medycznej pacjentów różnych narodowości leczonych zachowawczo i operacyjnie w okresie od sierpnia 2005 do października 2006 roku. Główną przyczyną leczenia szpitalnego były obrażenia ciała powstałe na skutek urazów bojowych i niebojowych. Do najczęściej leczonych jednostek chorobowych u żołnierzy polskich należały ostre nieżyty żołądkowo-jelitowe, rany postrzałowe/odłamkowe i złamania. Komandor Zabielski zwrócił uwagę na to, iż istotnym zagrożeniem dla zdrowia żołnierzy w czasie operacji w rejonach tropikalnych jest nie tylko działanie w stanie „półwojennym” zawieszenia broni, ale także stres psychiczny, wynikający z długotrwałego pobytu z dala od kraju i bliskich, kontakt z ludnością tubylczą o odmiennym poziomie cywilizacyjnym i kulturowym oraz dodatkowe obciążenie powodowane wpływem wysokiej temperatury.

W kolejnym referacie pt. „Malaria. Problemy diagnostyczne i terapeutyczne”, dr W. L. Nahorski przedstawił trudności w rozpoznawaniu i leczeniu przypadków zimnicy importowanych do Polski ze strefy endemicznej. Dodał, iż w ostatnich latach poważnym zagrożeniem chorobotwórczym dla ludzi jest zarodek malarii *P. knowlesi* pochodzący od małp, a morfologicznie zbliżony do zarodźca

P. malariae, mogący wywoływać ciężki przebieg kliniczny tej choroby. Gwałtownie rozwijająca się lekooporność zarodźców malarii na szeroko stosowane na świecie leki przeciwmalaryczne powoduje, iż w terapii coraz częściej należy jednocześnie podawać kilka preparatów pierwotniakobójczych, aby uzyskać skuteczną eradykację pasożytów w organizmie zarażonego człowieka.

Referatem kończącym trzecią sesję było wystąpienie doc. Małgorzaty Paul (Katedra i Klinika Chorób Tropikalnych i Pasożytniczych UM w Poznaniu) na temat wzrastającej częstości importowania do kraju zarażeń przewodu pokarmowego wywołanych przez pełzaka czerwoni. Przedstawiła wyniki pracy zespołu Katedry, dotyczące analizy immunoenzymatycznej adhezyny (pektyny galaktozowej) – powierzchniowego białka swoistego wyłącznie dla patogennych szczepów *E. histolytica*, zawlekanych do Polski przez podróżujących z obszarów strefy gorącej. Zaprezentowane wyniki badań okazały się cenną metodą diagnostyczną dla różnicowania chorobotwórczych form pierwotniaków jelitowych oraz oceny skuteczności prowadzonego leczenia przeciwpasożytniczego.

Dyskusję na temat prezentacji plakatowych prowadziła doc. Małgorzata Paul. Prowadząca sesję wyróżniła trzy doniesienia zjazdowe prezentowane w formie posterów, z uwagi na zastosowanie nowatorskich metod w rozpoznawaniu lub leczeniu rodzimych i egzotycznych chorób pasożytniczych: 1. „Wieloośrodkowa weryfikacja rozpoznania echinokokozy człowieka – znaczenie badań morfologicznych” autorstwa: L. Chomicz, A. Szubert, J. Polański, W. L. Nahorski, J. Stefaniak, P. Myjak, D. Młocicki i G. Olędzka, który powstał dzięki współpracy ośrodków uniwersyteckich w Warszawie, Gdańsku i Poznaniu; 2. „Nowe kierunki w leczeniu zimnicy w Papui-Nowej Gwinei” autorstwa N. Rehlisa i J. Stefaniaka z Katedry i Kliniki Chorób Tropikalnych i Pasożytniczych UM w Poznaniu przy współpracy z regionalnym ośrodkiem Światowej Organizacji Zdrowia w Port Moresby w Papui-Nowej Gwinei, a także 3. „Badania porównawcze nad aktywnością przeciw-*Pentatrichomonas hominis* nowo-syntetyzowanych pochodnych benzimidazolowych i metronidazolu” autorstwa L. Chomicz i współpracowników z ośrodka warszawskiego.

W podsumowaniu konferencji naukowo-szkoleniowej, profesor J. Stefaniak podziękował wszystkim wykładowcom za niezwykle interesujące, ciekawe i bogato ilustrowane referaty, a wszystkim

uczestnikom spotkania za aktywny udział i merytoryczną dyskusję zarówno w czasie oficjalnych obrad, jak i w kuluarach. Dodatkowo zwrócił się do uczestniczących w konferencji lekarzy różnych specjalności klinicznych z prośbą o dalsze kontynuowanie współpracy z Katedrą i Kliniką Chorób Tropikalnych w Poznaniu każdorazowo w przypadkach trudnych diagnostycznie i klinicznie jednostek chorobowych importowanych z odmiennej strefy klimatyczno-sanitarnej oraz zaprosił na kolejną, cykliczną konferencję w 2010 roku.

Dodatkowo, w dniu 29 września 2008 roku w godzinach popołudniowych odbyła się sesja satelitarna poświęcona tematyce wysokogórskiej, podczas której poruszano problemy medyczne wypraw w góry wysokie. Sesji wysokogórskiej przewodniczyli: dr Piotr Pustelnik i dr Aleksander Waśniowski. Swoje doświadczenia przedstawiali sławni polscy wspinacze, doktorzy nauk chemicznych – Piotr Pustelnik i Piotr Morawski, uczestnicy i kierownicy wielu wypraw himalajskich, a także lekarze wypraw wysokogórskich – dr Tomasz Banasiewicz, specjalista chirurg i pracownik naukowy Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu oraz dr Aleksander Waśniowski z Katedry i Kliniki Chorób Tropikalnych i Pasożytniczych.

Tę część konferencji kierowano do wszystkich osób interesujących się aspektami medycznymi sportów ekstremalnych, a w szczególności wspinaczki wysokogórskiej, letniej jak i zimowej. Na wstępie omawiano problemy przygotowania do podróży w rejony gór wysokich, zagadnienia organizacji wypraw wysokogórskich, a także najczęstszych zagrożeń zdrowotnych, dotyczących wspinaczy przekraczających granicę „strefy śmierci”. Z wielką dozą humoru przedstawił je z punktu widzenia kierownika wypraw dr Piotr Pustelnik, zdobywca aż 13 „ośmiotysięczników”.

Kolejny referat, wygłoszony przez dr Piotra Morawskiego, wiceprezesa Polskiego Związku Alpinizmu, zdobywcę sześciu „ośmiotysięczników” (w tym Shisha Pangma zimą), dotyczył specyficznych problemów medycznych i organizacyjnych podczas wspinaczki w warunkach zimowych, będącej od lat domeną polskich himalaistów. Prezentacje multimedialne, ilustrowane bogatym, unikatowym materiałem ikonograficznym spotkały się z entuzjastycznym przyjęciem audytorium, złożonego z lekarzy różnych specjalności klinicznych, studentów medycyny oraz miłośników gór, które pomimo późnej pory bardzo licznie zapełniło salę konferencyjną i aktywnie brało udział w dyskusji.

W drugiej części sesji, dr Tomasz Banasiewicz i dr Aleksander Waśniowski przedstawili aspekty zdrowotne przebywania na dużych wysokościach, a w szczególności patogenezę, symptomatologię i leczenie choroby wysokogórskiej oraz obrażeń spowodowanych zimmem. Dr Tomasz Banasiewicz zaprezentował metodologię prowadzenia swoich badań naukowych podczas ekspedycji wysokogórskich. Sesję zakończono interesującą dyskusją, dotyczącą fizjologii, medycyny sportu i podróży.

W dniu poprzedzającym konferencję nt. „Chorób tropikalnych i pasożytniczych”, odbyło się satelitarne sympozjum organizowane przez Fundację Pomocy Humanitarnej „*Redemptoris Missio*” oraz Katedrę i Klinikę Chorób Tropikalnych i Pasożytniczych Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu pt. „Zwalczanie malarii w kraju i na misjach”. Sympozjum odbyło się w Centrum Kongresowym Uniwersytetu i było ono adresowane do misjonarzy i misjonek pracujących w krajach klimatu gorącego, pracowników akcji humanitarnych, pielęgniarek, wolontariuszy i sympatyków Fundacji, studentów medycyny oraz innych osób zainteresowanych problemami zdrowia na misjach w krajach tropikalnych. Uroczystego otwarcia sympozjum dokonał prof. Jerzy Stefaniak, a w tematykę konferencji wprowadził prof. Z. S. Pawłowski – jeden z założycieli Fundacji „*Redemptoris Missio*”.

Lek. med. Piotr Zawieja, Prezes Fundacji, zaprezentował uczestnikom sympozjum założenia i cele projektu „*Stop malaria now*” i zaprosił do aktywnego udziału w międzynarodowym programie zwalczania malarii na świecie. W kolejnym wystąpieniu, dr Aleksander Waśniowski przedstawił malarię jako problem globalny, dotyczący corocznie prawie 500 mln ludzi w krajach endemicznych, spośród których najwyższa śmiertelność dotyczy kobiet ciężarnych i dzieci w Afryce Równikowej. Następnie, doc. Małgorzata Paul w swoim bogato ilustrowanym referacie zaprezentowała wybrane choroby pasożytnicze rozpowszechnione w tropiku, które stanowią istotne zagrożenie zdrowotne dla osób pracujących w trudnych warunkach sanitarnych i środowiskowych w krajach odmiennej strefy klimatyczno-sanitarnej. Lek. med. Karolina Mrówka, moderator sympozjum, przedstawiła uczestnikom najczęstsze przyczyny hospitalizacji misjonarzy po powrocie z obszarów strefy międzyzwrotnikowej w Ośrodku Akademickim w Poznaniu. Na zakończenie sympozjum przedstawiono długo oczekiwaną film pt. „Operacja Bangassou” z przebiegu wyprawy medycznej chirurgów z Katedry i Kliniki

Chirurgii Ogólnej, Gastroenterologicznej i Endokrynologicznej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, przeprowadzonej w Republice Centralnej Afryki w 2002 roku, uzupełniony niezwykle interesującym komentarzem dr med. Wiktora Meissnera, który wzbudził żywą dyskusję długo kontynuowaną w kularach.

*Elżbieta Kacprzak, Karolina Mrówka
Katedra i Klinika Chorób Tropikalnych
i Pasożytniczych,
Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego,
ul. Przybyszewskiego 49, 60-355 Poznań*